

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่สวนดุสิตและพื้นที่ต่อเนื่อง มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาลักษณะทางกายภาพเชิงสัญญาณ ย่านประวัติศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ศึกษามรดกและทรัพยากรทางวัฒนธรรม ตลอดจนประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อเสนอแนวทางการเพิ่มศักยภาพสำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่สวนดุสิตและพื้นที่ต่อเนื่อง การศึกษาวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยใช้แบบประเมินคุณค่าทรัพยากรทางวัฒนธรรมทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ร่วมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ ในลักษณะเชิงสำรวจ การสังเกต การสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง การสนทนากลุ่มและการวิเคราะห์ 5A ได้แก่ สถานที่ ท่องเที่ยว การเข้าถึง ที่พัก สิ่งอำนวยความสะดวก การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว เพื่อคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวและระบุความโดดเด่นทางวัฒนธรรม

ผลการศึกษาพบว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่สวนดุสิตและพื้นที่ต่อเนื่องซึ่งประกอบด้วย 3 เขตคือ เขตพระนคร เขตป้อมปราบศัตรูพ่ายและเขตดุสิต มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพจำนวน 47 แห่ง โดยเป็นผลการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อมีการปรับเปลี่ยนเข้าสู่ยุคสยามสมัยใหม่ (New Siam) ซึ่งได้เริ่มกระบวนการปฏิรูปหรือขบวนการทันสมัย โดยมีผลประเมินศักยภาพเรียงตามระดับคะแนนมากที่สุด 5อันดับ ได้แก่ วัดป่าสุภวันและป้อมพระสุเมรุ วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนารามราชวรวิหาร วัดบางขุนพรหม และพิพิธบางลำพู นอกจากนี้ยังพบว่าในหลายพื้นที่ยังมีทรัพยากรเชิงวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ มีเรื่องราว ความทรงจำ ตลอดจนศิลปวัฒนธรรมที่สืบสานจากอดีตมาจนถึงปัจจุบัน เช่นตรอกละครชาตรี บ้านเต็นรำ บ้านศิลปะหรือบ้านนางเลิ้ง บ้านนราศิลป์ ตรอกบ้านพานถม ศาลเจ้าแม่ทับทิม วัฒนธรรมทางด้านอาหารในท้องอาหารแก้วเจ้าจอม โรงแรมวังสวนสุนันทา อาหารถนอมในชุมชนบ้านมิตรคามและตลาดนางเลิ้ง เป็นต้น

ดังนั้นการรักษา และสืบสานให้มรดกเชิงวัฒนธรรมเหล่านี้ไม่สูญหายและยังทรงคุณค่า มีเอกลักษณ์นำไปสู่การยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยว จึงควรมีแนวทางการเพิ่มศักยภาพทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ผู้ประกอบการท่องเที่ยว ชุมชน และแหล่งทรัพยากรเชิงวัฒนธรรม โดยมีการบูรณาการการทำงาน การบริหารจัดการ ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดความพร้อมและความร่วมมือในการสร้างเอกลักษณ์และคุณค่าของแหล่งวัฒนธรรม เช่นการจัดกิจกรรม เส้นทางและโปรแกรมการท่องเที่ยว การสร้างเครือข่าย เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกของชุมชนและแหล่งทรัพยากร การจัดทำแผนที่ชุมชนและภูมิปัญญาของมรดกทางวัฒนธรรม (Story Telling) โดยมาจากรากฐานของชุมชน เสริมสร้างความรู้เช่นความรู้ด้านธุรกิจ การตลาด การประชาสัมพันธ์ การใช้เทคโนโลยีในการสื่อสาร ประกอบกับการเตรียมการสำหรับสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานสำหรับการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวทั้งสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ การออกแบบสำหรับคนทุกคน (Universal Design) การเชื่อมต่อเส้นทางคมนาคมและการเชื่อมต่อระบบการสัญจรทั้งในปัจจุบันและอนาคต

คำสำคัญ : การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ศักยภาพการท่องเที่ยว มรดกเชิงวัฒนธรรม พื้นที่สวนดุสิต

Abstract

The main objective of this research on the cultural tourism potential in Suan Dusit and Relevant Area and the surrounding area is to study the foundation potential of the historical-cultural tourist attraction area, the heritage and cultural resources, and assess the cultural tourism potential to provide guidance on how to enhance cultural tourism potential in Suan Dusit and Relevant Area and the surrounding area. The research is conducted both qualitative and quantitative combined, employing both tangible and intangible cultural resource assessment methods, tourism potential assessment method together with a quantitative research, surveying approach, observation, structured interviews, group conversations and 5A analysis such as the tourism attractions, accessibility, accommodations, facilities and tourist attraction management to select the tourist attractions and identify the cultural attraction.

The study reveals that the cultural tourist attractions in Suan Dusit and Relevant Area and the surrounding area consist of 3 zones that are the Phra Nakhon zone, Pom Prap Sattru Phai zone and Dusit zone with 47 potential tourist attractions as a result from the study of King Chulalongkorn era tourist attractions when the new Siam was introduced, enabling modernization. The top 5 results from the assessment are Parusakawan Palace and Phra Sumen Fort, Benchamabophit Temple, Bang Khun Phrom Temple, Pipit Banglamphu. Moreover, it also reveals intangible cultural resources in many areas containing stories, memories as well as cultural arts inherited from the past to the present such as the Alley of Chaisri Drama, the House of Dancing, the Art House or Baan Nang Loeng, Baan Nara Silp, Baan Pan Thom Alley, Tabtim Goddess Shrine, food culture in Kaew Chaochom Restaurant, Suan Sunandha Palace Hotel, Vietnamese food in Baan Mit Kham community and Nang Loeng Market, etc.

In order to preserve and inherit these cultural heritage and maintain the value and identity that will lead the tourism standard to the next level, the government, local concerned organizations, tour operators, communities and cultural resources should come up with a guideline to boost the potential with integration and management through

participation to ensure readiness and cooperation in building cultural identity and value of the cultural resources such as activities, tour routes and programs, network building to facilitate knowledge exchange both inside and outside the communities and resources, community maps and cultural wisdom heritage (storytelling) through the community foundation, knowledge development such as business, marketing, public relation, information technology knowledge, and provide basic facilities both consumption and utility for tourists, universal designs, transportation links and transit connections both today and the future.

Keywords: Cultural tourism, Tourism potential, Cultural heritage, Suan Dusit Area